

Σταυροπροσκύνηση, η οικειοποίηση του μυστηρίου του Σταυρού και της Ανάστασης

Κυριακή της Σταυροπροσκύνησης.

Η τρίτη Κυριακή των Νηστειών ονομάζεται «Κυριακή της Σταυροπροσκύνησης». Στην αγρυπνία αυτής της μέρας, μετά από τη μεγάλη Δοξολογία, ο Σταυρός μεταφέρεται σε μια σεμνή πομπή στο κέντρο του ναού και παραμένει εκεί όλη την υπόλοιπη εβδομάδα οπότε στο τέλος κάθε ακολουθίας γίνεται προσκύνηση του Σταυρού.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το θέμα του Σταυρού, που κυριαρχεί στην υμνολογία αυτής της Κυριακής, παρουσιάζεται όχι μέσα στα πλαίσια του πόνου αλλά της νίκης και της χαράς. Ακόμα δε περισσότερο οι Ειρμοί του Κανόνα της Κυριακής είναι παραμένει από την πασχαλινή ακολουθία, «Αναστάσεως ημέρα», και ο Κανόνας είναι παράφραση του αναστάσιμου Κανόνα (Σταυροαναστάσιμος Κανόνας).

Είναι εύκολο να διακρίνουμε το νόημα όλων αυτών. Βρισκόμαστε στη μέση της Μεγάλης Σαρακοστής. Από τη μια πλευρά η φυσική και πνευματική προσπάθεια, αν είναι συστηματική και συνεχής, αρχίζει να μας γίνεται αισθητή, το φόρτωμα να γίνεται πιο βαρύ, η κόπωση πιο φανερή. Έχουμε ανάγκη από βοήθεια και ενθάρρυνση. Από την άλλη πλευρά, αφού αντέξουμε αυτή την

κόπωση και έχουμε αναρριχηθεί στο βουνό μέχρι αυτό το σημείο, αρχίζουμε να βλέπουμε το τέλος της πορείας μας και η ακτινοβολία του Πάσχα γίνεται πιο έντονη. Η Σαρακοστή είναι η σταύρωση του εαυτού μας, είναι η εμπειρία – περιορισμένη βέβαια – που αποκομίζουμε από την εντολή του Χριστού που ακούγεται στο ευαγγελικό ανάγνωσμα αυτής της Κυριακής: «όστις θέλει οπίσω μου ακολουθείν, απαρνησάσθω εαυτόν και αράτω τον σταυρόν αυτού και ακολουθήτω μοι» (Μάρκ. 8,34). Αλλά δεν μπορούμε να σηκώσουμε το σταυρό μας και ν' ακολουθήσουμε το Χριστό αν δεν ατενίζουμε το Σταυρό που Εκείνος σήκωσε για να μας σώσει. Ο δικός Του Σταυρός, όχι ο δικός μας, είναι εκείνος που μας σώζει. Ο δικός Του Σταυρός είναι εκείνος που δίνει νόημα αλλά και δύναμη στους άλλους. Αυτό μας εξηγεί το συναξάρι της Κυριακής αυτής:

«Τη αυτή ημέρα Κυριακή τρίτη των Νηστειών, την προσκύνησιν εορτάζομεν του τιμίου και ζωοποιού Σταυρού». Επειδή στη διάρκεια της νηστείας των σαράντα ημερών, κατά κάποιο τρόπο, και μείς σταυρωνόμαστε, νεκρωνόμαστε από τα πάθη, έχουμε την πίκρα της ακηδίας και της πτώσης, γι' αυτό υψώνεται ο τίμιος και ζωοποιός Σταυρός, για αναψυχή και υποστήριξή μας· μας θυμίζει τα πάθη του Κυρίου Ιησού Χριστού και μας παρηγορεί... Είμαστε σαν τους οδοιπόρους σε δύσκολο και μακρινό δρόμο που κατάκοποι, αν βρούν κάποιο ευσκιόφυλλο δένδρο κάθονται για λίγο ν' αναπαυθούν και ανανεωμένοι συνεχίζουν το δρόμο τους. Έτσι και τώρα τον καιρό της νηστείας και στο δύσκολο ταξίδι της προσπάθειας, ο ζωηφόρος Σταυρός φυτεύτηκε στο μέσον του δρόμου από τους αγίους Πατέρες για να μας δώσει άνεση και αναψυχή, για να μας ενθαρρύνει στην υπόλοιπη προσπάθειά μας. Ή, για να δώσουμε και ένα άλλο παράδειγμα: όταν έρχεται ένας βασιλιάς, πριν απ' αυτόν πορεύονται τα διακριτικά του γνωρίσματα, τα σκήπτρα, τα σύμβολα του και ύστερα εμφανίζεται ο ίδιος χαρούμενος για τη νίκη και μαζί του χαίρονται και όλοι οι υπήκοοί του· έτσι και ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός, που σε λίγο θα μας δείξει τη νίκη Του κατά του θανάτου Του και θα εμφανιστεί μετά δόξης την ημέρα της αναστάσεως, μας στέλνει πρώτα το σκήπτρο Του, τη βασιλική σημαία, το ζωοποιό Σταυρό

ώστε να μας προετοιμάσει να δεχτούμε και τον ίδιο τον Βασιλιά και να Τον δοξάσουμε για τη νίκη...

Με το ζωοποιό Σταυρό γλυκαίνει την πικρία που νοιώθουμε από τη νηστεία, μας ενισχύει στην πορεία μας στην έρημο έως ότου φτάσουμε στην πνευματική Ιερουσαλήμ με την ανάστασή Του... Επειδή ο Σταυρός λέγεται Ξύλον Ζωής και είναι εκείνο το ξύλο που φυτεύτηκε στον Παράδεισο, γι' αυτό και οι θείοι Πατέρες τοποθέτησαν τούτο στο μέσον της Σαρακοστής, για να μας θυμίζει του Αδάμ της ευδαιμονία και την πτώση του από αυτή· να μας θυμίζει ακόμα ότι με τη συμμετοχή μας στο παρόν Ξύλο δεν πεθαίνουμε πια αλλά ζωογονούμαστε».

Έτσι ανανεωμένοι και καθησυχασμένοι θ' αρχίσουμε τώρα το δεύτερο μέρος της Σαρακοστής. Μια ακόμα εβδομάδα και την Δ΄ Κυριακή ακούμε την αναγγελία: «ο Υιός του Ανθρώπου παραδίδοται εις χείρας ανθρώπων, και αποκτενούνται αυτόν και αποκτανθείς τη Τρίτη ημέρα αναστήσεται» (Μάρκ. 9,31). Η έμφαση τώρα μετατοπίζεται από μας, από τη δική μας μετάνοια και την προσπάθεια, στα γεγονότα που έγιναν για μας και για τη σωτηρία μας.

Κύριε ο δούς ημίν προφθάσαι την σήμερον ημέραν, Εβδομάδα αγίαν προλάμπουσαν φαιδρώς, της Λαζάρου εκ νεκρών εγέρσεως, αξίωσον τους δούλους σου τω φόβω σου πορεύεσθαι, το στάδιον της νηστείας άπαν διανύοντας.

Τον χρόνον της νηστείας νυν υπερμεσάσαντες, αρχήν ενθέου δόξης, σαφώς επιδειξώμεθα και εις τέλος εναρέτου πολιτείας, φθάσαι θερμώς σπεύσωμεν, όπως ληγώμεθα την τρυφήν την αγήρω.

Στον Όρθρο της Τετάρτης της Ε΄ εβδομάδας ακούμε ακόμα μια φορά το Μεγάλο Κανόνα του αγίου Ανδρέου Κρήτης, αλλά αυτή τη φορά ολόκληρο. Αν στην αρχή της νηστείας αυτός ο Κανόνας ήταν μια πόρτα που μας οδήγησε στη μετάνοια, τώρα, προς το τέλος, φαίνεται σαν μια «ανακεφαλαίωση» της μετάνοιας και της πραγματοποίησής της. Αν στην αρχή μόνο ακούγαμε τον Κανόνα, τώρα ελπίζουμε τα λόγια του να έχουν γίνει λόγια μας, θρήνος

μας, ελπίδα μας, μετάνοια και ακόμα και αξιολόγηση της προσπάθειάς μας στην περίοδο της Σαρακοστής: πόσα απ' όλα αυτά έγιναν αληθινά δικά μας; Πόσο μακριά προχωρήσαμε στον μονοπάτι της μετάνοιας; Γιατί τώρα, όλα αυτά που αφορούν εμάς, πλησιάζουν στο τέλος. Από εδώ και μπρος πια ακολουθούμε και εμείς τους μαθητές που «ήσαν εν τη οδῷ αναβαίνοντες εις Ιεροσόλυμα και ήν προάγων αυτούς ο Ιησούς». Τους έλεγε δε: «ιδού αναβαίνομεν εις Ιεροσόλυμα και ο υιός του Ανθρώπου παραδοθήσεται τοις αρχιερεύσι και γραμματεύσι, και κατακρινούσιν αυτόν θανάτω και παραδώσουσιν αυτόν τοις έθνεσι και εμπαιξουσιν αυτό και μαστιγώσουσιν αυτόν και εμπτύσουσιν αυτό και αποκτενούσιν αυτόν και τη τρίτη ημέρα αναστήσεται» (Μάρκ. 10, 32-45). Αυτό είναι το Ευαγγέλιο της Ε΄ Κυριακής.

Ο τόνος στις ακολουθίες της Σαρακοστής αλλάζει. Αν στο πρώτο μέρος της η προσπάθειά μας σκόπευε στο να εξαγνιστούμε εμείς οι ίδιοι, τώρα πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι αυτή η καθαρότητα δεν είναι αυτοσκοπός αλλά πρέπει να μας οδηγήσει στο στοχασμό, στην αυτοσυγκέντρωση και την οικειοποίηση του μυστηρίου του Σταυρού και της Ανάστασης. Το νόημα της προσπάθειάς μας τώρα μας παρουσιάζεται σαν συμμετοχή σ' αυτό το μυστήριο με το οποίο ήμασταν τόσο εξοικειωμένοι και το θεωρούσαμε δεδομένο ώστε το ξεχνούσαμε. Και τώρα, καθώς Τον ακολουθούμε πηγαίνοντας προς τα Ιεροσόλυμα μαζί με τους μαθητές Του, είμαστε «έκθαμβοι και έντρομοι».

Πορεία προς το Πασχα, π. Αλεξάνδρου Σμέμαν